

მ ფ შ ე მ ს ი

ო ზ ი ც ი ა ლ შ რ ი ნ ა წ ი ლ ი .

უმაღლესი სახელდგაშლი ბრძანება უმართებულის სენატის მიმართ

იმ კომიტეტის დაარსების შესახებ, რომელმაც უნდა განიხილოს უმაღლეს ჯილდოზედ წარდგენილებანი.

ჩვენდა ყურად საღებოდ წარმოდგენილ ჯილდოთა საქმეთაგან დაინახეთ რა სხვა-და-სხვაობა ჯილდოთა წარდგენილების წესისა, რაც ხელს უშლის ჯილდოთა შესახებ არსებულ კანონ-დებულებათა მოხმარების ჯეროვანს ერთობას, და მივიღეთ რა მხედველობასა შინა ჩვენსა, რომ მინისტრთა კომიტეტს, რომელიც სახელმწიფოს უმაღლესის გამგეობის საქმეებს აწარმოებს, არ უნდა ჰქონდეს განმელებული შრომა ჯილდოთა საქმეების განხილვით, რადგან ამას საგანგებო სახელმწიფო მნიშვნელობა არა აქვს, საკეთილოდ ვსცანით ჯილდოთა საქმე მივანდოთ ერთს განსაკუთრებულს დაწესებულებას, რომელსაც ეწოდება «უმალესს ჯილდოზედ წარდგენილებათა განმხილველი კომიტეტი» და შემდეგის საფუძველით იმოქმედებს:

1) ამა კომიტეტის თავმჯდომარედ უნდა იყოს რუსეთის საიმპერატორო და სამეფო ორდენთა კანცლერი, წვერად ითვლებოდეს ჩვენის საკუთარის კანცლარიის გამგე-მმართველი და ოთხ-ც სხვა წევრი უნდა იყოს, რომელნიც დანიშნულ იქმნებიან ჩვენის ნებისამებრ უმართებელის სენატის მიმართ მიწერილ ბრძანებით.

2) ყოველივე წარდგენილება, როგორც წესრიგის თანახმად, აგრეთვე წეს-რიგ გარეშეც, იმის შესახებ, რომ დაჯილდოებულ იქმნას ვინმე ჩინით წარჩინებულ სამსახურისათვის, ორდენითა და მედალით, ჩვენის წყალობითა და საჩუქრებით, მინისტრებმა და ცალკე ნაწილთა მთავარ-მმართველთ სხვებულს კომიტეტში უნდა წარადგინონ.

3) აწ არსებული წესი ჯილდოზედ წარდგენილობისა დაცულ იქმნება მხოლოდ იმ მხრივ, თუ ორდენი უნდა ეწყალობოს ვისმე წესდებულებით, ან სამსახურის წელთა შესრულების გამო და აგრეთვე თუ დასაჯილდოებელი არიან: ა) სასულიერო წოდების პირნი; ბ) პირნი სამხედრო წოდებისანი და ზღვათა უწყებისანი, თუ ნამდვილად ჰმსახურებენ სამხედრო ანუ ზღვათა უწყებაში, და გ) ის სხვა ქვეყნელი, რომელიც რუსეთში არა ჰმსახურებენ.

და 4) აწ შესადგენ კომიტეტის დაარსებით: ა) შეცვლილ იქმნება ჯილდოზედ წარდგენილების წესი, რომლითაც მინისტრთა კომიტეტის უწყებაში იყო ეს საქმე, და ბ) გაუქმებულ იქმნება მუდმივი ჯილდოთა კომისია, ჩვენს საკუთარს კანცელარიასთან არსებული, ისე კი, რომ უმაღლესთა პირთა და სხვა-და-სხვა საქველ-მოქმედო საზოგადოებათა და სასარგებლო დაწესებულებათა შუამდგომლობანი, რომ დაჯილდოებულ იქმნას მოსამსახურენი მათდა ქვემდებარე დაწესებულებათა, რომელთა გამგეობა პირდაპირ არც შინაგან საქმეთა სამინისტროს ხელშია და არც სხვა კერძო უწყების ხელში, უწინდელებრ ჩვენის საკუთარის კანცლარიის გამგე-მმართველს უნდა გარდაეცეს და მან უნდა წარადგინოს სხენებულნი შუამდგომლობანი უმაღლესს ჯილდოზედ წარდგენილებათა განმხილველს კომიტეტში.

დასაარსებელ კომიტეტის საქმეთა წარმოება ჩვენის საკუთარის კანცლარიისათვის მივინდვია.

უმართებელისმა სენატმა ჯეროვანი განკარგულება გასცეს ამა ჩვენისა ბრძანებისა აღსასრულებლად.

ნამდვილს საკუთარის მისის იმპერატორებითის უდიდებულესობის ხელით აწერია:
„აღუქსანდრე“.

ს.-ჰეტერბურგს.
27 თებერვალს 1892 წ.

ბრძანება მისის იმპერატორებითს უდიდებულესობისა, სრულიად რუსეთის თვით-მჭერობელისა, უწ. სინოდისაგან,

იმ წესის შეცვლის გამო, რა წესითაც უნდა სწარმოებდეს მიწერ-მოწერა სათადარიგო ჯარიდგან იმ პირთა გამო-რიცხვის შესახებ, რომელნიც ღირს იქმნენ მღვდლად ხელ-დასხმისა და მონაზვნად აღკვეცისა.

მისის იმპერატორებითს უდიდებულესობის ბრძანებისამებრ, უწმიდესს უმართებელესს სინოდს სჯა ჰქონდა იმ პირთა მღვდლად ხელ-დასხმისა და მონაზვნად აღკვეცის შესახებ, რომელნიც სათადარიგო ჯარში იმყოფებიან. ბრძანებს: რადგან უწმიდესს სინოდში საკმაოდ ბევრი საქმე შემოდის იმ სათარიგო ჯარში იმყოფებიან, და იმ აზრით, რომ ამ საქმეთა გადაწყვეტა აჩქარებულ იქმნეს მიწერ-მოწერის შემცირებით, უწმ. სინოდმა შესაძლებელად დაინახა ბ-ნს სინოდის ობერ-პროკურორს მიანდოს ყოველივე მიწერ-მოწერა ჯეროვან უწყებებთან მღვდლად ხელ-დასხმელთა და მონაზვნად ასაღკვეცელთ სათარიგო ჯარიდგან გამორიცხვის გამო, ამ საქმის სინოდში გამოუტყხადებლად, და ამიტომ ცირკულიარული ბრძანებით გამოცხადდეს სასულიერო უწყებაში, რომ ხსენებული წარდგენილებანი, უწმ. სინოდს-კი არა, პირდაპირ სინოდის ობერ-პროკურორს გაუგზავნონ. 1891 წელსა დეკემბრის 31 დღესა.

ბრძანება მისის იმპერატორებითს უდიდებულესობისა, სრულიად რუსეთის თვით-მჭერობელისა უწ. უმართებელესის სინოდისაგან.

არა სამსახურის წარჩინებისათვის ჯილდოზედ წარდგენის საქმის შესახებ.

მისის იმპერატორებითს უდიდებულესობის უწყებისამებრ, უწმიდესმა უმართებელესმა სინოდმა მოისმინა ეპარქიის მღვდელ-მთავართა და ზღვათა სამხედრო სამღვდლოების უფროსის მღვდლის წარდგენილებანი, რომ დაჯილდოებულ იქმნათ სასულიერო და საერო წოდების პირნი წმ. ანნას მე-3

ხარისხის ორდენით, ამა ორდენის წესდებულების თანახმად. ჰბრძანებს: სინოდის 1868 წ. 15 იანვრის № 1 ცირკულიარული ბრძანების საფუძველით, წარდგენილებანი წმ. ანნის მე-3 ხარისხის ორდენით დაჯილდოების შესახებ უწმიდესს სინოდში უნდა შეტანილ იყოს 15 სექტემბრამდე, ხოლო როცა ეს წარდგენილებანი გადაეცემა წმ. ანნას ორდენის კავალერიის საბჭოს, ორდენტა დაწესებულების 1876 წელს გამოცემულის წესდ. I ტ. მე-518 და 567 მუხ. მოთხოვნილებებს თანახმად, მასთანავე უნდა გარდაეცეს დასაჯილდოებელ პირთა, თუ სამსახურიდგან გადამდგარნი არ არიან, საფორმულიარო ნუსხა, ხოლო სამსახურიდგან გადამდგართა-კი — ჯეროვანად შემოწმობული პირი მოწმობისა, ანუ სამსახურიდგან გადადგომის ბრძანებანი; ამას გარდა, კავალერიის საბჭო თხოულობს იმ პირთა საფორმულიარო ნუსხასა-კი, რომელნიც სამსახურში არცა ყოფილან და არც არიან, როგორც, მავალითებრ, ეაჭარნი, და თუ ენიცობაა არ მიუვიდათ საფორმულიარო ნუსხა, ჯილდოზედ უარს ეუბნება. ამასობაში ბევრნი ეპარქიის მღვდელ-მთავართა წესდებულებისამებრ დაჯილდოების შესახებ წარდგენილებას ჰგზავნიან უწმიდესს სინოდში არა ამისათვის დაწესებულს დროსა და ვადაზედ და ყოველთვის არ აღეცნებენ თან ჯილდოზედ წარდგენილთა ფორმულიარულ ნუსხას, როგორც კანონი თხოულობს; ჰგზავნიან მხოლოდ ჯილდოთა ნუსხას, ხოლო ეაჭარების შესახებ კი სწერენ, რომ რადგანაც ესენი სახელმწიფო სამსახურში არ იმყოფებიან, არც ფორმულიარულ ნუსხა აქეთო. ამგვარადვე, როდესაც ჯილდოზედ წარმოდგენენ ხოლმე ეკკლესიის მნათეებსა და სასულიერო დაწესებულებათა სასარგებლოდ შემწირველთ, ყოველთვის არ ასრულებენ სისწორით როგორც 1876 წელს გამოცემულს სამსახურის უფლებათა წესდების მე-III ტ. მე-681 მუხ. მოთხოვნილებას, რომელიც აღკრძალავს, რომ ჯილდოს მისაღებად არ უნდა იქმნენ წარდგენილნი, თუ სამს წელიწადს არ გაუფლია უკანასკნელ ჯილდოს მიღების შემდგეგა, აგრეთვე მოთხოვნილებასავე სინოდის 1864 წ. 23 ოქტომბრისა და 1884 წ. 6 დეკემბრის ბრძანებას, რომლითა ძალითაც წარმოდგენილ ჯილდოთა ნუსხაში აღნიშნული უნდა იყოს ყველა წინანდელი ჯილდო, თუ ჯილდოზედ წარდგენილთა აქეთ, და ნაჩვენებიც, თუ რომელს წელიწადსა, თთვესა და

რიცხვს მიუღიათ ესა თუ ის ჯილდო, და თუ მედა-
ლი აქვთ ნაბობები, რომლის ლენტით არის და
გულზედ საკილია თუ ყელზედ. ყოველივე აღ-
ნიშნული ნაკლებულობა კონსისტორიათა მიერ წარ-
მოდგენილ ქალაქებისა უწმიდეს სინოდს იძულებულ
ჰყოფს გარდამეტებული მიწერ-მოწერა გაჰპართოს
და აგვიანებს საეპარქიო ყოვლად უსამღვდელოესო-
ბათა შუამდგომელობის დროზედ გადაწყვეტის საქმეს.
მერმისში ამის ასაცილებლად უწმიდესი სინოდი სა-
ჭიროდ ჰხადის; 1) განუმეოროს და მოაგონოს ეპარ-
ქიის მღვდელ-მთავართა სინოდის 1868 წლის
15 იანვრის № 1 საციკულიარო ბრძანების
მოთხოვნილება უწმიდეს სინოდში წესდებულებისა-
მებრ დასაჯილდოებლად წარდგენილიათა შემოტანის
ვადის შესახებ; 2) მისწეროს მათეგ, რომ: ა) ასეთ
წარდგენილებათა გამოგზავნის დროს უეჭველად თან
გამოადგენონ მოსამსახურე პირთა და აგრეთვე ვა-
ჭართა ფორმულიარულ ნუსხა, იმ წესისამებრ შედგე-
ნილი, როგორც აღნიშნულია სასახურის უფლებათა
წესდების მე-III ტ. მე-779 მუხლის დამატებაში, ხოლო
თუ სამსახურიდან გადამდგარნი არიან — ჯეროვანად
შემოწმებული პირნი მოწმობისა, ანუ სამსახურიდან
გადადგომის ბრძანებისა; ბ) იმ სამსახურის განბჭობის
დროს, რომელიც გაუწვევიათ საეკლესიო მნათეებსა
და სასულიერო დაწესებულებათა სასარგებლოდ შე-
მომწირველთ, უნაკლულოდ იხელმძღვანელონ იმავე
ტ. მე-681 მუხ. მოთხოვნილებით და ამ მოთხოვნი-
ლებას მხოლოდ იშვიათს შემთხვევაში გადასცდნენ,
როცა სამსახური არა-ჩვეულებრივია, მაგალითებრ,
თუ დიდი ქონებაა შეწირული, და ბ) როდესაც უწ.
სინოდში წარმოადგენენ ხოლმე შუამდგომელობას
არა სამსახურის წარჩინებისათვის დაჯილდოების შე-
სახებ, თანავე წარმოადგენენ ჯილდოთა ნუსხა ჯილ-
დოზედ წარმოადგენილთა იმ ნიმუშისამებრ, როგო-
რიც გავგზავნათ სინოდის 1864 წ. 23 ოქტომბრისა
და 1874 წ. 6 დეკემბრის ცირკულიარულ ბრძანე-
ბასთან ერთად და ამ ნუსხაში უნაკლულოდ აღნიშ-
ნონ ყველა ჯილდოზედ წარდგენილთა მიერ მიღე-
ბული ჯილდო, ნაჩვენები იყოს წელიწადი, თთვე და
რიცხვი, და თუ მედალი მიუღიათ, რომელი, ვერცხ-
ლისა, თუ ოქროსი, როგორის ლენტით და ყელზედ
საკილია, თუ გულზედ, და ყოველ ამისათვის,

შესაფერ განკარგულებათა მოსახდენად და აღსასრუ-
ლებლად ეპარქიის მღვდელ-მთავართ ვაცგზავნოს
დაბეჭდილი ცირკულიარული ბრძანებანი. 1891
წელსა დეკემბრის 3-სა დღესა.

უწმიდესის სინოდის განკარგულება.

12—21 თებერვლისა 1892 წლისა, № 425, იმ
წესის დადგენის შესახებ, რა წესითაც უნდა
იდღესასწაულონ სამრევლო-საეკლესიო სას-
წავლებელთა მოსწავლეებმა ადგილობრივ ეკ-
კლესიათა დღეობანი.

მისის იმპერატორებითის უდიდებულესობის
ბრძანებისამებრ, უწმიდესმა და უმართებელესმა სინოდმა
მოისმინა: უწმიდეს სინოდთან დაარსებულ სამოს-
წავლო საბჭოს თავმჯდომარეს მიერ ამა წლის 4 თებერ-
ვალს მე-195 №-ით წარმოადგენილი ეურნალი საბჭოსი
მე-35 №-რი იმ წესის შესახებ, თუ რა წესით უნდა იდღე-
სასწაულონ სამრევლო-საეკლესიო სასწავლებელთა
მოსწავლეებმა ადგილობრივ ეკკლესიათა დღეობანი.
ჰ ბ რ ძ ა ნ ე ს: აუცილებელ საჭიროდ სცნო რა განა-
წესიეროს ადგილობრივ ეკკლესიათა დღესასწაულო-
ბანი, უწმიდესმა სინოდმა, სინოდთან დაარსე-
ბულ სამოსწავლო საბჭოს აზრის თანახმად, ამ
საგნის გამო შემდეგი წესი დაადგინა: 1) შეუმცირდეს
და საეკლესიო დღეობა სამრევლო-საეკლესიო სას-
წავლებლებმა მხოლოდ ორს დღეს იუქმონ, ისე კი,
რომ მესამე დღეს საეკლესიო-სამრევლო სასწავლებ-
ლებში უეჭველად დაიწყოს ხოლმე ჩვეულებრივი
სწავლა; 2) თვით ეკკლესიის დღეობა დღეს ლიტურ-
გიის შემდეგ სამრევლო-საეკლესიო სასწავლებელში
იმ ხატის წინაშე, რომლის დღესასწაულიც არის,
პარაკლისი გადაიხადონ, რომელსაც მასწავლებელნი
და სასწავლებლის ყველა მოსწავლენი უნდა დაესწრ-
ნენ; თუ სამრევლო-საეკლესიო სასწავლებელი შორს
იმყოფება სოფლის სამრევლო ეკკლესიიდან, ამ შემ-
თხვევაში პარაკლისი მაშინ უნდა გადაიხადონ, როდეს-
საც ეკკლესიის კრებული სოფელში მივა აიაზმის
სახდელად, რომელსაც ჩვეულებრივ გადაიხდიან ხოლმე
ეკკლესიის დღესასწაულის გამო; 3) ეკკლესიის დღე-
სასწაულის იმავე პირველს დღეს ნასადილეფს მოს-

77

წავლენი უნდმ შეიკრიბენ სასწავლებელში, მასწავლებელმა დარიგება უნდა წაუკითხუს, შემდგ საერთოდ საეკლესიო საგალობელნი უნდა სთქვან და მერე, სადაც შესაძლებელია, სასწავლებლის მზრუნველთა და გამგეთ ყმაწვილებს წიგნები და სხვა საჩუქრები უნდა დაურიგონ; 4) ეკლესიის დღესასწაულის მეორე დღეს მოსწავლენი უნდა განთავისუფლებულ იქმნან ჩვეულებრივ სწავლისაგან სადილობამდე, ნასადილეს-კი კვლავ შეიყარნენ სასწავლებელში, დრო კითხვა-გალობით გაატარონ და აგრეთვე, მასწავლებლის ხელმძღვანელობით, გარედ თამაშობანი გაჰმართონ, და 5) სამრევლო-საეკლესიო სასწავლებელთა მასწავლებელნი თავის ეკლესიათა დღესასწაულს დღეებში დროებით არ უნდა იქმნენ დათხოვნილნი. ესე ბრძანება სასულიერო უწყების სახელმძღვანელოდ და მის მიერ აღსასრულებლად «საეკლესიო უწყებანი ში» დაიბეჭდა.

უმაღლესნი სასჯელ-დებულნი ბრძანებანი:

უმართებულების სენატის მიმართ.

28-სა რიცხვა ამა წლის თებერვლისასა მეუღლე მისის იმპერატორებითის უმაღლესობისა დიდის მთავრის პეტრე ნიკოლოზის ძისა, მისი იმპერატორებითი უმაღლესობა დიდი მთავრინა მილიცა ნიკოლოზის ასული განთავისუფლდა ფხმძიმობისაგან და დაებადა ქალი მარინე წოდებული.

ეუბრძანებთ უმართებელეს სენატს, განკარგულება მოახდინოს, რომ ესე ახლად დაბადებული, საიმპერატორო გვარეულობის კნაქნა, მისდამი კუთვნილ ხარისხისამებრ, როგორც იმპერატორის შვილი-შვილს შეეფერება, ყოველ საქმეში, სადაც რიგი არს; უმაღლესობად იქმნას წოდებულ და ხსენებულ.

ნამდვილს საკუთარის მისის იმპერატორებითის უდიდებულესობის ხელით აწერია:

„ალექსანდრე“.

ს.-პეტერბურგს.

22 თებერვალს 1892 წ.

რუსეთის საიმპერატორო და სამეფო ორდენების კაპიტულის მიმართ.

ზოგიერთ ნაბოძებ ორდენთა სიგელების მიცემის წესის შეცვლის შესახებ.

ორდენთა და სხვა წარჩინების ნიშანთა დაწესებულების კანონთა კრებულის (გამოც. 1876 წ.)

პირველ ტომის მე-175 მუხ. ძალით, ჩვენის ორდენებისას: წმ. მოციქულის ანდრია პირველ-წოდებულისა, წმ. ალექსანდრე ნეველისა, თეთრის არწივისა, წმ. დიდი მოწამისა და ძლევა-მოსილის გიორგისა პირველისა და მეორე ხარისხისა, წმ. მოციქულთა სწორის თ. ვლადიმირისა პირველ და მეორე ხარისხისა, წმ. ანნასი პირველ ხარისხისა და წმ. სტანისლავისა პირველ ხარისხისა, აგრეთვე, უცხა ქვეყნეთათვის, წმ. სტანისლავისავე მეორე ხარისხისა ვარსკვლავითურთ.

აწ, მივიჩნიეთ რა კეთილად ხსენებულ წესისა შეცვლა, გიბრძანებთ:

1) თუ ნაბოძებია ორდენი: წმ. მოციქ. ანდრია პირველ-წოდებულისა, წმ. ალექსანდრე ნეველისა, წმ. დიდის მოწამისა და ძლევა-მოსილის გიორგისა პირველ და მეორე ხარისხისა და წმ. მოციქულთა სწორის თ. ვლადიმირისა პირველ ხარისხისა, სიგელი ანუ რესკრიპტი უწინდლებრ ჩვენ მიერ საკუთარ ხელმოწერილი უნდა მიეცეს.

2) ხოლო თუ ნაბოძებია ორდენი: თეთრის არწივისა, წმ. მოციქულთა სწორის თ. ვლადიმირისა მეორე ხარისხისა, წმ. ანნასი პირველ ხარისხისა და წმ. სტანისლავისა მეორე ხარისხისა ვარსკვლავითურთ, სიგელი მიეცეს ორდენთა კაპიტულისაგან, იმ სახით, რაც სახეც არის ნაჩვენები იმავე ორდენთა დაწესებულების წესდ. მე-177 და 639 მუხ. დამატებაში, რუსეთის საიმპერატორო და სამეფო ორდენთა კანცლერის მიერ ხელმოწერილი, ხოლო თუ ის არ შეესწრო, ორდენთა ობერ-ცერემონიმისტერის მიერ ხელმოწერილი და ორდენთა კაპიტულის საქმეთა მმართველის მიერ შემოწმებული. ამა ორდენებით დაჯილდოების წესსა, როგორც სხვა ორდენებისა, მოქცეული იყოს ერთს საზოგადო ორდენთა კაპიტულის მიმართ ბრძანებაში, რომელიც ჩვენ და ხელმოსაწერად იქმნება წარმოდგენილი.

ორდენთა კაპიტულმა ამის შესახებ ჯეროვანი განკარგულება გასცეს.

ნამდვილს მისის იმპერატორებითის უდიდებულესობის საკუთარის ხელით აწერია:

„ალექსანდრე“.

ს.-პეტერბურგს.

15 თებერვალს 1892 წ.

მწყმმსი

მე ვარ მწყმსი კეთილი: მწყმსნან კეთილმან სული თვის დაჰსდგის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).
ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედული. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).
მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 7

1883-1892

15 აპრილს.

შინაარსი. ოფიციალური განყოფილება: უმაღლესი ბრძანებანი.—უწმიდესი სინოდის განკარგულებანი.
საღვთისმეტყველო განყოფილება: საქალბო ეპარქიალური სასწავლებლის დაარსების გამო ქუთაისში.—
მიტროპოლიტი დაკითხა.—ახალი მსხვერპლი სოფლის მკითხველისა.—ახალი ამბები და შენიშვნები.
საწმუნოებრივი და ზნეობრივი განყოფილება: დიდი მოწამე და ძლევათადალი გიორგი.

საქალბო ეპარქიალური სასწავლებლის დაარსება ბისა დაგო ქუთაისში.

1890 წელში იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოებამ ერთ თავის კრებაზე დაადგინა ქალაქ ქუთაისში საქალბო ეპარქიალური სასწავლებლის დაარსება მოსამზადებელი კლასებით სახსოვრად იმერეთის მისკოპოსოს განბრედის ოც-და-ათი წლის სამსახურისა. სამღვდლოების ესეთი დადგენილობა დღეს კვე დაამტკიცა უწმიდესმა სინოდმა. ჩვენმა მკითხველებმა უკვე უწყინ, რომ ამ ახლად დაარსებული საქალბო სკოლის სასარგებლოდ იმერეთის სამღვდ-

ლოებამ შესწირა 45 ათასი მანეთი და თვითონ ყოველად სამღვდლოდ იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა—5000 მანეთი. სამღვდლოებამ ამავე დროს სთხოვა ყოველად სამღვდლოს, რომ მის მეუფებას სტრუიციის სეული სახლები თავისი ეზოთი და საყდრით გადაეცა სამღვდლოებისათვის. ამ სახით 50 ათასი მანეთი უკვე დადებულია ამ სასწავლებლის ხელ-უხლებელ თანხად. ამ თანხის სარგებელი უნდა მოხმარდეს ყოველ წლობით სასწავლებელს. გარდა ამ ფულის სარგებლისა ამ სასწავლებელს ეპარქიის წყაროებიდან ექნება სხვა შემოსავალი 6 ათას მანეთამდე. საეჭვო არ არის, რომ ამა წლის სექტემბრიდან გაიხსნება მოსამზადებელი კლასი და შემდეგში

თან-და-თან გაიხსნება შემდეგი კლასები. სასწავლებელში სწავლა გაგრძელდება რვა წელიწადი. თითოეულ კლასში სწავლა იქნება ორ წელიწადს, როგორც ეს არის მიღებული თბილისის დედათა ეპარქიალურ და სხვა ამ გვარ სასწავლებლებში.

მიუულოცავთ იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოებს ამ სასიხარულო ამბავს და ვისურვებთ, რომ ამ სასწავლებელს მიენიჭებოთ ჩვენი მოზარდი ქალებისათვის ის გონებრივი და ზნეობრივი სწავლა-განათლება, რომელიც ასე საქაროა დღეს მათთვის. ჩვენის აზრით ქუთაისში დედათა ეპარქიალური სასწავლებლის დაარსება სასიხარულოა არა მარტო იმერეთის სამღვდლოებისათვის, არამედ მთელი დასავლეთი საქართველოს სამღვდლო და საერო წოდებისათვის. ერთად-ერთი დედათა ეპარქიალური სასწავლებელი, დაარსებული თბილისში, ვერ აკმაყოფილებდა მთელი საქართველოს სამღვდლოების სურვილს. ერთი რომ ამ სასწავლებელში ყველა მსურველთათვის არ იყო ადგილი და კიდევ რომ ყოფილიყო, დასავლეთი საქართველოს სამღვდლოებს ძლიერ ეძინებოდა თავისი პატარა ქალების წაყვანა თბილისში, რომლის ჰავა და სასმელ-საჭმელი ხშირად ძლიერ ცუდათ მოქმედებს იმერეთის, გურიის და სამეგრელოს ყმაწვილებზე. ჩვენ ხშირად გვეკონია ლაპარაკი ამ გარემოების გამო ზოგიერთ პირებთან და, გასაკვირია, რომ ვერ დააჯერებთ ზოგიერთ შეუფხვებელ პირთ, რომ თბილისის ჰავა და სასმელ-საჭმელი ძნელი ასატანია დასავლეთის საქართველოს პატარა ყმაწვილებისათვის. მკადას და ღომს შეჩვეული ყმაწვილი ძნელად ეჩვევა პურს. ზოგიერთები ფიქრობენ, რომ დასავლეთ საქართველოში ვითომ სიღარიბისა გამო ხმარობდნენ სიმიდსა და ღომს. განსაკუთრებით რუსებს ვერ დააჯერებთ, რომ კაცს პურის გარდა სხვა რამე საზრდოთი შეეძლოს ცხოვრება. მათ სემიდი და ღომი მანებელ საზრდოთ მიიჩნიათ. ვინ მოსთვლის, რამდენი ყმაწვილი ხდება აეად თბილისში ჰავისა და ხსამელ-საჭმლისაგან და მათში რამდენი ეთხოვება სიცოცხლეს. მაღლობა ღმერთს, დღეს ეს დაბრკოლება მოისპო და დასავლეთ საქართველოს სამღვდლოებს შეუძლია თავის ახლოს გამოზარდოს თავისი ქალები და მუდმივი ყურადღება მიექციოს მათ აღზრდის საქმეს.

პირველად ამ ახალ სასწავლებელში პანსიონი არ იქნება სასულიერო უწყების ღარიბ ქალთათვის.

მაგრამ ჩვენი სამღვდლოება მიჩვეულია ყირათობას და მომჭირნეობას. თუმცა მას ხშირად საშუალება არა აქვს შეილი გამოზარდოს, მაგრამ თავის შეძლებისა-და-გვარად მინც ცდლობს შეილი უსწავლელი არ დასტოვოს. თუმცა ამ ახალ სასწავლებელში პანსიონი არ იქნება, მაგრამ, იმედია, რომ მოთავე და სასწავლებლის გამგე პირების წყალობით მოხერხდება მოსწავლე ქალების სასწავლებლის შენობაში მიღება მათივე ხარჯით. ჩვენ დაბრუნებული ვართ, რომ ბევრი იმისთანა მშობელი აღმოჩნდება, რომელიც თვეში თუმანს და ან ცოტა მეტს გადინდის, ოღონდ მისი შეილი სასწავლებელშივე აცხოვროს. ერთი თუმანი სრულებით საკმაოა ერთი ყმაწვილის შესანახად თვეში სხვა ბავშვებთან ერთად. მაგრამ ზოგიერთები მოუხერხებლობისა და მოუფიქრებლობისა გამო ორ თუმანსაც ვერ აკმარებენ ერთ ბავშვს თვეში. ვისაც პანსიონში უცხოვრია, ალბად იცის, თუ რამდენი ფული იხარჯება იქ სასმელ-საჭმელში, მაგრამ მოწაფეები კი ზიზღით სჭამენ იქაურს საჭმელს, როდესაც ადვილად შეიძლება, რომ უფრო მცირე ფასით უფრო გემოიანი და სასიამოვნო საჭმელები მომზადდეს.

როგორც სჩანს უწმიდესი და უმართებულესი სინოდის უქაზისაგან ამ ახალ დამტკიცებული საქალებო სასწავლებლის პროგრამიდან გამოორიცხულია მუზიკა, ფრანკუზული და ნემეცური ენები და პედაგოგია. ამ საგნების ნაცვლად უმეტესი ყურადღება ექნება მიქცეული ხელთ-საქმრობას და ოჯახობას.

მერ გავგივია, თუ რა ჰქონდათ სახეში, როცა საქალებო ეპარქიალური სასწავლებლის პროგრამაში პირველად შეიტანეს მუზიკის და უცხო ენების სწავლება. საქალებო ეპარქიალურ სასწავლებლებს მიზნად აქვსთ მოამზადონ რიგიანი მეოჯახე დედები, როგორც სამღვდლო ისე სხვა პირთათვის, განსაკუთრებით სააულიერო წოდებისა... რა სარგებლობა უნდა მოუტანოს მღვდლის ცოლს მიყრუებულს სოფლებში, და თუ გინდ ქალაქებში ფრანკუზული და ნემეცური ენების შესწავლაზე ამ საგნების სწავლებისათვის კარგადი ფულები იხარჯება და სარგებლობა კი არაფერი სჩანს...

ერთ დიდ ნაკლს ვნიშნავთ ჩვენ ეხლანდელი დროის სასწავლებლებში და იმედია, ეს ახალი საქალებო სასწავლებელი ასცილდება ამ ნაკლს.

ზოგიერთები ფიქრობენ, რომ ყმაწვილები უფრო კარგად ისწავლიან და მუყიათი მშრომლები გამოვლენ ცხოვრებაში სწავლის შემდეგ, თუ პატარაობიდან მათ არაფერში ნაკლებულება და სიღარიბე არ გამოუცდიათ და პანსიონებში მშვენიერად და მდიდრულათ ყოფილან შენახულნი. მაგალითად, სოფლის მღვდელს ანუ ერისკაცს მიჰყავს შვილი სასწავლებელში. შინ რომ ერთი თავი საქმელი ჰქონდა ყმაწვილს და ჯანსაღად სცხოვრებდა, ქალაქში პანსიონში ან სასწავლებლის მთავრობისაგან მოწონებულს ბინებზედ 20-ს და 25 მანეთს ართმევენ მშობელს ყმაწვილის მარტვა ჭმა-სმისათვის. მშობელს ეუბნებიან, რომ თითო იჯრაზედ უთუოდ სამი თავი შექამადი უნდა აძლიონ მის შვილს, დილით და საღამოთი ჩაი ფრანკუზული პურით და სხვა-და-სხვა.... მოწაფე განებიერებულია. პატარა ბავშვი ძლიერ ჩქარა ეჩვევა განებიერებულ ცხოვრებას. დღესასწაულებში, როდესაც ეს ბავშვი ბრუნდება შინ, მასს აღარ მოსწონს თავისი პირველი სასმელ-საჭმელი და თავისი ღარიბი სადგომი. სწავლის გათავების შემდეგ გამოდის ცხოვრებაში, მაგრამ ვაი იმ გამოსვლას! სასწავლებელში კარგ ცხოვრებას მიაჩიეს, მაგრამ დღეს საშუალება არა აქვს, რომ სამ-სამი თავი შექამადი მიირთვას ყოველ დღეს და ჩაეზედ ყოველთვის ფრანკუზული „ბუღკი“ ინზაროს. 12 და ხან 15 წლის განმავლობაში ნებიერულ ცხოვრებას მიჩვეულ ყმაწვილს კიდევ რომ ჰქონდეს ყველაფერი, იმისი მოხერხება არა აქვს, რომ თავისი საზრდო თვითონვე მოიმზადოს და გაიკეთოს. დააკვირდით კარგად ღარიბობაში გაზრდილ ყმაწვილებს, და კარგად შეადარეთ ღარიბობაში გამოზრდილი მდიდარ ყმაწვილებთან და თქვენ დაუწმუნდებით, რომ მათ შორის დიდი განსხვავება სუფევს. ამისთანა განსხვავებას ვხედავთ ჩვენ არა მარტო მოსწავლეთა შორის, არამედ სხვა-ებშიაც. ხშირად გვეხმის საჩიერები მშობელთაგან, რომ ჩემი შვილი სულ გამიფუჭეს სასწავლებელშიო. ამ სიტყვებს თავისი მიზეზი აქვს და საჭირო არის სასწავლებლების მართებლობამ ყურადღება მიაქციოს ამისთანა სამწუხარო ხმებს.

ამისთანავე ნაკლს ვხედავთ ჩვენ ზოგიერთ საქალებო ეპარქიალურ სასწავლებლებში.

უმთავრესი დანიშნულება დედათა საეპარქიო სასწავლებლებისა იმაში მდგომარეობს, რომ სწავლასთან ერთად შეასწავლონ ახალგაზრდა ქალებს ხელსაქმობა და ოჯახობა. ამ ბოლოს დროს დედათა საეპარქიო სასწავლებელში კურს დამთავრებულნი მღვდლის ცოლები ოჯახობას აღარ კადრობენ და სოფელში ცხოვრებას შეუძლებელ საქმედ სთვლიან. ჩვენ ვიცნობთ ზოგიერთ მღვდლებს, რომელნიც შეწუხებულნი არიან თავიანთ ნასწავლი ცოლების ნიადაგ თხოვნით, რომ ქალაქის ადგილას გადავიდნენ ისინი სამსახურში. შინ არიან ეს ქალები, რომელნიც სოფელში ცხოვრებას ვერ შეჩვევიან? ისევ სოფლის მცხოვრებლების ქალები, რომელთაც ქუთაისში უფასო სკოლის ერთი კლასი გაუთავებიათ...

ზოგიერთ დედათა ეპარქიალურ სასწავლებლებში ასწავლიან ხელსაქმარს: ჭრას, კერვას და სხვ. მაგრამ ისეთ ხელსაქმეს აჩვენებენ, რომელიც სოფელში არასოდეს არ შეხვდება და ვერც საჭირო მასალას მოიპოვებენ სიძვირისა გამო. სასწავლებლის გამგებამ უმეტესი ყურადღება უნდა მიაქციოს შეოჯახობას და ახალგაზრდა მიაჩიოს სოფლის ყველა ხელსაქმობას და შეოჯახობას. სასწავლებელში უნდა მიაჩიონ მოსწავლე ქალები ჭრა-კერვას, და ოჯახის ყველა ხელსაქმარს, მეფუტკრეობას, აბრეშუმის მოყვანას, წიწილების გამოჩეკას, ძროხის წველას, ერთი სიტყვით ყველა იმას, რაც ოჯახობაში აუცილებლად შეხვდება მათ. ამასთან მოსწავლეებს უნდა შეასწავლონ გიგიენური და საექიმო საჭირო დარიგებანი, რომ სოფელში თავიანთ თავს და თავის ბავშვებს თვითონვე მოუარონ და უზატრონონ. თუ ამას აასრულებენ და ამნაირად აღზრდიან მოზარდ ქალებს, მაშინ ეს ახალი სასწავლებელი ნამდვილ სარგებლობას მოუტანს საზოგადოებას და სამღვდლოება და საზოგადოებაც არ დაიშურნებს მისთვის თავის წვლილს და შეწირულებას. ღმერთმან ინებოს, რომ ეს ახალი სასწავლებელი დაარსებულიყოს სამდენიეროდ და საკეთილდღეოდ ჩვენი მოზარდი ქალებისა და საზოგადოებისათვის.

დკჟ. დ. დამბაშაძე.

მიტროპოლიტი დავითი.

(გაგრძელება *)

საქმეები 1810—1820 წლებისა და ამ საქმეებში მიტროპოლიტის დავითის მონაწილეობა.

1811 წელში ხალხი სრულიად დამშვიდდა, მაგრამ იმერეთის უბედურს მდგომარეობას მაინც ბოლო არ მოეღო: იმერეთში ამ დროს მიმდინარებდა შიმშილი და ქაში. შიმშილობა ჩამოვარდა 1810 წელში, როცა არეულობისა გამო, პური შეუკრებელი დარჩა და მთლად აოხრდა მინდორშივე, ბაღები და ხეხილები მთლად ააოხრეს ჯარებმა, ღვინო დალია აჯანყებულმა ხალხმა და რუსის სალდათებმა. ამიტომ შემოდგომაზე 1811 წელს ბევრი შინდერები დაუთესელი დარჩა და რაც დათესილი იყო, ისიც გააფუჭა წყალდიდობამ, რომელიც მოხდა ივნისში და ივლისის თვეებში 1812 წელსა. ეს ისეთი წყალდიდობა იყო, რომ აივსო ყველა ხეობები. ამ წყალდიდობისაგან მრავალი კაცი და საქონელი დაინხოცა. ამ უბედურებას თან მოჰყვა ჭირი, რომელმაც მეტის-მეტად ააოხრა იმერეთი. ერთ წელიწადში, სახელდობრ 1811 წ., დაინხოცა 32,750 სული კაცი, გაიქცნენ იმერეთიდან 7350 კაცი. ორი წლის განმავლობაში იმერეთს მოაკლდა თითქმის, ნახევარი მკვიდრი. ბევრს სოფლებში ასი კომლისაგან დარჩა მარტო ათი, და შიმშილიც ისე მიმდინარებდა, რომ მამები თავიანთ შვილებს ჰყიდდნენ, რომ ამით დაეფარათ შიმშილისაგან როგორც თავის-თავი, ისე მათი შვილები. ამ უბედურების დროს რუსეთი ძლიერ დაეხმარა იმერეთს: ხალხს ევატივა ყოველივე გადასახადი და უმაღლესი ბრძანებით რუსეთიდან შემოიტანეს იმერეთში 10,000 ჩეტვერტი პური, რომელიც 160,000 მანეთი დაჯდა. აგრეთვე ხელმწიფემ ბრძანა დაერიგებიათ უფრო გაჭირებულთათვის 10,000 მანეთი. პურის და ფულის დარიგება ხალხში მინდობილი ჰქონდა უფრო გავლენიან პირთ და მათ რიცხვში დავით მიტროპოლიტს, რომელიც თავის მხრითაც ძალიან ეწეოდა გლეხებს, განსაკუთრებით

თავის მონასტრის ჯრუჭის გლეხებს, რომელთაც უხვად ურიგებდა თავის საკუთარს ფულს და პურს.

1812 წელში შემოდგომაზე ქაშია ცოტათი ხკლო, მოსავალი კარგი მოვიდა და იმერეთმაც დაივიწყა თავის უბედურება, მაგრამ სრულიად მაინც ვერ მოისვენა. 1819 წელში იმერეთში მოხდა ამბოხება. ეს არეულობა გამოიწვია ახალმა მმართველობამ და სასულიერო უწყებებში შემოდებულმა ცვლილებამ, რომელსაც ვერ შეეთვისა ხალხი. პოლკოვნიკს პუზირევსკის ებრძანა, რომ დაეპატიმრებია უმთავრესი დამნაშავენი. 16 თებერვალს, 1820 წ. მთავარ-მართველმა გენერალ ერმალოვმა გამოასცა პროკლამაცია, რომელშიაც მთავარ-მართველი სთხოვდა ხალხს დამშვიდებულიყო, რომ საჭირო არ გამხდარიყო იარაღის ხმარება და სასტიკად არ დასჯილიყვნენ მოუსვენარნი. ამ პროკლამაციამ ხალხზე ჯეროვანი გავლენა იქონია: მემბოხენი დამშვიდდნენ და წავიდ-წამოვიდნენ თავიანთ სახლებში, მაგრამ რაჭაში და ბაღდათში ამბოხება არ შესწყდა და საჭირო შეიქნა იარაღის ხმარება. მაგრამ ამავე დროს შტაბის უფროსმა გენერალ-ლეიტენანტმა ველიამინოვმა მისწერა პუზირევსკის, რომ იარაღის ხმარებამდე ერჩია მემბოხეთათვის დამშვიდებულიყვნენ, და იარაღი არ ეხმარა, სანამ მემბოხენი თავის მხრით და დაეცემოდნენ თავს რუსის ჯარს. მაგრამ როცა პუზირევსკის რჩევამ ვერ იმოქმედა ხალხზე და როცა თვითონ პუზირევსკიც მოჰკლეს გურიაში, მაშინვე იმერეთის მმართველად დაინიშნა პოლკოვნიკი თავადი გორჩაკოვი, რომელიც ჯარით გაემგზავრა რაჭაში და ბაღდათში და გაფანტა მემბოხენი. ზოგიერთი უმთავრესი მემბოხენი განდევნილ იქმნენ იმერეთიდან, სხვანი გაიქცნენ სათათრეთში და მათი ადგილ-მამულები, სახელდობრ 527 კომლი შეირიცხა სახაზინოდ. იმ პირთა შორის, რომელნიც ამ დროს ხელს უწყობდნენ რუსებს, იყო აგრეთვე მიტროპოლიტი დავითი, რომელთანაც ხშირი მიწერ-მოწერა ჰქონდა გენერალ-ლეიტენანტს ველიამინოვს, რომელიც ურჩევდა გენერალ პუზირევსკის, რომ მას ხშირად ეხელმძღვანელა მიტროპოლიტის რჩევით და დარიგებით, რადგან მიტროპოლიტი დავითი რუსების ერთგული იყო და აგრეთვე დიდი გავლენაც ჰქონდა იმერეთში. ასეთივე ერთგულება გაუწია რუსებს ნიკოარწმიდის მთავარ-პეისკოპოსმა სოფრონმა, რომელიც, რადგან დავით მიტროპოლიტზე უფროსი

*) იხ. «მწეპსია» № 6, 1892 წ.

ყო წლოვანებით, მთავრობამ ის დანიშნა იმერეთის
ეპარქიის მმართველად, შემდეგ ქუთათელის და გენა-
თელის გაძევებისა, მიტროპოლიტი დავითი კი ისევ
ჯრუჭის მონასტერში დარჩა. 1820 წელში მიტრო-
პოლიტი დავითი დამტკიცებულ იქმნა მიტროპოლი-
ტად უმართებულესი სინოდისაგან.

1829 წელში მიტროპოლიტი დავითი დანიშნა
ჰყონდიდელის წოდებით მენგრელით ეპარქიის
მართველად და განაგებდა ამ ეპარქიას თავადი ნიკო-
ლოზ დადიანის გარდაცვალებამდე, შემდეგ კი მიტ-
როპოლიტი დავითი ხელახლად დაბრუნდა ჯრუჭის
მონასტერში და განაგრძო თავისი სასარგებლო
მოღვაწეობა. უმაღლესმა მთავრობამ დაუნიშნა მიტ-
როპოლიტს დავითს 1000 მანეთი პენსია და და-
ჯილდოვა იგი მისი სამსახურისა და ღირსებისათვის.
1837 წელში მიტროპოლიტმა დავითმა მიიღო წმ.
ანნის პირველი ხარისხის ორდენი, ხოლო 1843 წელში,
მთავარ-ეპისკოპოსის სოფრონის გარდაცვალების შემ-
დეგ დავითი დანიშნა იმერეთის ეპარქიის მართველად,
რომლის მართვის დროს დავითმა მიიღო წმ. ვლადი-
მირის ორდენი მეორე ხარისხისა.

მე გავეცანი მიტროპოლიტს 1850 წელში.
წირვის შემდეგ მან მიმიპატიჟა თავის სახლში, რო-
მელიც იღვა მდინარე რიონის მარჯვენა მხარეს,
გორაზე ბაგრატიის ძველი ტაძრის ნანგრევების მახ-
ლობლად. მიტროპოლიტის სადგომი, მდიდრულად
არ იყო მოწყობილი. თავისუფალს დროს მიტრო-
პოლიტს უყვარდა სვირნობა გორებზე, საიდანაც
დასცქერდა ქალაქს და მის გარეშე ადგილებს. სასი-
ამონო იყო მიტროპოლიტის გონიერი და ცოცხალი
საუბრის მოსმენა. მიტროპოლიტი იყო მაღალის
ტანისა, გამხდარი, თვალები ჰქონდა გამჭირაზე,
მინრა-მოხრა ჰქონდა დიდებული და სასტიკი, მაგრამ
ამ სასტიკობას ჰფარავდა მისი მომღიმარე სახე.
მუსაიფის დროს მიტროპოლიტს უყვარდა ხუმრობა.
მიტროპოლიტს არა ჰქონდა მიღებული უმაღლესი
განათლება, მაგრამ ძლიერ გონიერი კაცი იყო.
ქვეშევრდომებს მიტროპოლიტი ექცეოდა უბრალოდ,
მაგრამ ხელ-ქვეითებს კი ძლიერ ეშინოდათ მიტრო-
პოლიტის, რადგან იგი მუდამ დაუღალავად ადევნებდა
ყურადღებას მათ საქციელს და მოქმედებას. მიტრო-
პოლიტს ძლიერ ეჯავრებოდა, როცა მას სთხოვდნენ
ვისიმეს დაჯილდოებას და ან სამსახურში დაწინაუ-
რებას. იგი იშვიათად ასრულებდა რომელიმე

ფ. 70

პირის შუამდგომლობას, კიდევ რომ ეს პირი
საპატიო კაცი ყოფილიყო. ამისთანა შემთხვევაში
მთხოვნელს მიტროპოლიტი შემდეგს პასუხს აძლევდა:
«მე თვითონ უკეთესად ვიცი, ვინ არის შებრალების
ღირსი და ან ვინ უნდა დაწინაურდეს სამსახურში».
ეკლესიის წესდების მტკიცედ აღსრულება შეადგენდა
მიტროპოლიტის უმთავრეს მოვალეობას. დიდი ყუ-
რადღება ჰქონდა მიქცეული საეკლესიო ქონების
ღირსეულად დაცვაზე. ამ საქმეში მიტროპოლიტი
დიდ წინააღმდეგობას უწევდა თავის მახლობელ
ნათესაებს—და თუმცა ისინი უყვარდა როგორც
ნათესავნი, მაგრამ კანონის წინაშე მათი ძლიერი
მოწინააღმდეგე იყო. ამისთანა სამართლიანი რამ
მოქმედებით განსვენებულმა მიტროპოლიტმა ბევრი
სიკეთე უყო იმერეთის ეპარქიას. სამღვდლოებას
მიტროპოლიტი უყვარდა და დიდი მორიდება ჰქონდა
მისი; ხალხი მიტროპოლიტის რჩევით და შთაგონე-
ბით აშენებდა ეკლესიებს, ხის ეკლესიების მაგიერ
აშენებდნენ ქვითკირისას, მონასტრებს ანახლებდნენ;
ყოველივე ამას თვალ-ყურს ადევნებდა მიტროპო-
ლიტი და სადაც შეეძლო, კიდევ ეწეოდა ხალხს
თავის შრომით და საშუალებით. ერთი სიტყვით,
მიტროპოლიტი სჯიდა ყოველივეს და ყოველივეს
მუდამ ყურადღებას აქცევდა. მაგრამ სასულიერო
საქმეების წარმოების დროს მიტროპოლიტს არ
აგიწყდებოდა არც საქვეყნო საქმეები. მას ჩვეულებად
ჰქონდა შეეტყო, თუ როგორ სწარმოებდნენ სახელმ-
წიფო საქმეები. ამასთან თვალ-ყურს ადევნებდა თავის
სამშობლოს და ცდილობდა გაეგო ყველაფერი, რაც
კი ხდებოდა საქართველოში, როგორ სწარმოებდნენ
სხვა-და-სხვა საქმეები და ან რა მდგომარეობაში იყო
ხალხი ახალი მთავრობის ხელში. ამიტომაც მიტრო-
პოლიტს ატყობინებდნენ ყველაფერს. მიტროპოლიტი
არ ერიდებოდა თავისი აზრის გამოთქმას, როცა
ხედავდა, რომ საქმე სხვანაირად მიდიოდა. ამითი
სარგებლობდნენ მიტროპოლიტის მტრები და მისი
სიტყვები მიჰქონდათ, სადაც ჯერ იყო და ცდილობ-
დნენ ჩაეგონებინათ მთავრობისათვის, რომ იგი სასარ-
გებლო კაცი არ იყო რუსებისათვის. მაგრამ მე ორ
წელიწადზე მეტი გავატარე მიტროპოლიტთან და
გაბედულად შემიძლია ვსთქვა, რომ იქ, სადაც მი-
ტროპოლიტი სარგებლობას ვერ ხედავდა, თავს
აქნევდა და ხან თავის აზრსაც ცხადად და აშკარად
გამოსთქვამდა ხოლმე. მაგრამ ამით მას რაიმე წინა-

აღმდევობის გაწევა კი არა ჰსურდა ვისთვისმე, მხოლოდ თავის აზრს გამოსთქვამდა, როგორც ძველი კაცი, რადგან მისთვის ბევრი რამ ახალი და მოულოდნელი იყო. ყოველს სასარგებლო საქმეს მიტროპოლიტი ეწეოდა და ხელს უწყობდა. როცა მიტროპოლიტმა შენიშნა, რომ თავადი მთავარ-მართებელი ცდილობდა მისდამი რწმუნებული მხარის დღეკეთილობისათვის, მიტროპოლიტმა უჩვენა სამხედრო გუბერნატორს მოხერხებული ადგილი გზატკეცილის გასაყვანად ქუთაისიდან თბილისამდე და ფრიად მოწადინებული იყო ამ გზის გაყვანას. მიტროპოლიტს უყვარდა გუბერნატორთან მუსაიფი; მისგან იგი ტყობილობდა სახელმწიფო საქმეების მიმდინარეობას და ყოველივე შემწეობას აძლევდა გუბერნატორს ქუთაისში ბალის და ფერმის გაკეთების საქმეში. მიტროპოლიტს ძლიერ სასიამოვნოდ დაურჩა მთავრობის განკარგულება, რომლის ძალით საეკლესიო მიწები სახაზინოდ უნდა შერიცხულიყო. სრულებით ბერების საქმე არ არის სამსაჯულოებში სიარული და გლეხებთან საქმის დაკავება გადასახლის გაღანდევინების შესახებ, იტყოდა ხოლმე მიტროპოლიტი; მათ თავისი დრო უნდა მოახმარონ ლოცვას და კეთილს საქმეებს. მიტროპოლიტს ძლიერ მომეტებულად უყვარდა იმპრეთი. მაგრამ ამავე დროს იგი ცხადათ ხედავდა თავის სამშობლოს ნაკლულე განებათა და სდევნიდა მათგან პირთ; მიტროპოლიტს არ მოსწონდა ხალხის უსაქმობა და წინააღმდეგობას უწყევდა ყოველივე ამაო და ხალხის გამალარიბებელ ძველს ჩვეულებას. მიტროპოლიტის უმთავრეს თვისებას შეადგენდა სიმართლე და მის მოვალეობათა მტკიცედ აღსრულება. მას ძლიერ უყვარდა ჯრუჭის მონასტერი და ცდილობდა, რომ ამ მონასტერში თავის შემდეგ დაეტოვებია გონიერი წინამძღვარი. «თორმეტი წელიწადია, რაც მუდამ ამისთანა კაცს ვეძებ,—მითხრა ერთხელ მიტროპოლიტმა, და ბოლოს, როგორც იქნა, ვნახე,—მაგრამ როცა ამ პირს ეს ადგილი შევაძლიე, მან ზოგიერთი პირობები მომთხოვა, ამიტომ მე უარყავი ჩემი განზრახვა,

რადგან კარგმა ბერმა პირობები კი არ უნდა მოითხოვოს, არამედ მორჩილად უნდა აღასრულოს ყოველივე ის, რასაც მას აბარებს მისი სასულიერო მთავრობა. ერთხელ მიტროპოლიტი ერთ კაცს გზავნიდა ერთ მაზრაში და როცა ამ კაცს მიტროპოლიტმა გზა დაულოცა, უთხრა: «მე ვიცი, რომ შენ პატროსანი კაცი ხარ და ფულის სიყვარულისა გამოუსამართლოებას არ ჩაიდენ, მაგრამ როგორც კაცი, შეიძლება, უსამართლოება ჩაიდინო რამ, ამიტომ აირა დარაგებას მოგცემ: ერთდღე მეგობრობას და ნათლიაობას ნუ გამოუდგები, ნათლიამამობა ჩვენში ხშირად უსამართლოებას ახდენს.

(შემდეგი იქნება).

ახალი მსხვერპლნი სოფლის მკითხვებისა.

უკვლამ იცის, თუ რა ზარალს აძლევენ ჩვენს სოფლელებს სოფლის მატყუარა ექიმები და მკითხვები. ვინ არ იცის, თუ რა უბრალო ხარჯს სწევენ სოფლელები ავად-მოყოფობის დროს ჩვენი მატყუარა ექიმების და მკითხვების რჩევით, მაგრამ დღემდის კაცი უურადდებას არ აქცევს ამ ვაჭბატონებს და ისინიც თავისუფლად მოქმედებენ უმეცარს და გაუნათლებელს ხალხში. ვინ მოსთვლის, რამდენი ავადმოყოფი გამოუთხოვებიათ სიკაცუნისათვის სოფლის ექიმებს და მკითხვებს და რამდენი კაცი გაუდარიბებიათ! ამ სამწუხარო მოვლენას უწინდელს დროში უურადდებას აქცევდა როგორც სასულიერო, ისე სახორციელო მთავრობა. დღეს კი ამ საგანზე ძალიან მცირე უურადდება არის მიქცეული. ბევრი მაგალითია რომ ზოგიერთ სოფლის მღვდლებს შეუპყრიათ ზოგიერთი მწანწალა ექიმები და მკითხვები

და წარუდგენიათ ადგილობრივ სახორციელო მთავრობისათვის, რომელიც ანთავისუფლებს ამ პირთ და უკრადდებს არ აქცევს მათ საქციელს. სწორედ ამ უკუკრადდებობის მიზეზი არის ის საზარელი მკვლელობა, რომელიც მოხდა სოფლის მკითხავეების მეოხებით 9 აპრილს ს. ტელეფას. აი საქმე როგორ იყო:

სოფელს ტელეფაში (მორაპნის მაზრასში) სცხოვრებს გლეხი ზაქარია ცქიფურაიშვილი, რომელსაც ჰყავს ხუთი ქალი. ერთი თავისი ქალი ზაქარიამ მიათხოვა გლეხს გუპატაძეს ღ. რადგან ზაქარიას ვაჟი არ ჰყავდა, ეს გუპატაძე ჩაისიძა სახლში. წარსულს წელში ზაქარიას ერთი ქალი ავად გახდა და ჭკუაზე შეირყა. დედ-მამამ იწყეს თურმე სიარული მკითხავეებთან. მკითხავეებსაც ქალის ავადმყოფობის მიზეზად დაუსახელებიათ ავადმყოფის ბიკოლა და უთქვამსთ, რომ ის გადაღატობსო. ამ ქალს მივარდნია სახლში ავადმყოფის დედა და წასჩნებებია მასს. ამ ჩნების დროს ავადმყოფი ქალი შეწუნებულყო და შედამიძახეს სწიულის საზიარებლად. მე მაშინვე მივედი და, როცა ვნახე, რომ ქალი ჭკუაზე არა მოფელი იყო, ზიარებაზე უარი ვუთხარი და ვურჩიე, რომ ქალი ქუთაისში წაეყვანათ და ექიმებისათვის ეჩვენებინათ. მაგრამ დედამ აი რა მიპასუხა: ჩემს ქალს კუდიანები მიწვალევენ, როგორც მითხრეს მკითხავეებმაო. მე ავუხსენი მასს, რომ მკითხავეებმა არაფერი არ იციან, მხოლოდ ტუუილად გატუებენ-თქო, და თუ კიდევ მკითხავეებთან დაიწყეთ სიარული, მე ეკლესიაში აღარ შეგიშვებთ თქვენ. მაგრამ დედ-მამა კიდევ წასულიყვნენ მკითხავეებთან, მათაც აწრი შეუცვლიათ და უთქვამსთ, რომ თქვენი ქალის ავადმყოფობის მიზეზი არის თქვენი სიძე, რომელიც თქვენთან ერთად სცხოვრებსო. როგორც კი გაუგია ეს ავადმყოფს, იგი მისულა სიძესთან და უთქვამს: ჩემი ავადმყოფობის მიზეზი შენა ხარო. სიძე

გაბრაზებულა, წამოუვლია ხელი რეოლვერისათვის და გამოჰკიდებია ავადმყოფს. ქალი გარეთ გავარდნილა. ეს შეუნიშნავს ზაქარიას, მისულა სიძესთან და უთქვამს: მარცხი არაფერი ჩაიღინო, შვილო! სიძე მობრუნებია და სიმამრისათვის უსროლია რევოლვერი, ტყვია ზაქარიას მოხვედრია მარცხენა ძუძუს ქვეშ და მაშინვე მიწაზე დაცემულა, შემდეგ რევოლვერი უსროლია სიდედრისათვის და იქვე უსულოდ დაუცია იგი. ამ მკვლელობის შემდეგ გუპატაძე სადაც გადავარდნილა. საწუალი ზაქარია დღესაც ცოცხალია, მაგრამ მომეტებულად იტანჯება.

აი რა უბედურება მოახდინა მკითხავეების რჩევამ და დროს, დღეს მაინც ბოლო მოეღოს მათ მოქმედებას.

მღ. ივ. სალამე.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

ქალაქს ქუთაისში ამ წლის სექტემბრიდან ორი სასწავლებელი იხსნება. ერთი სამეურნეო სკოლა ზე მეორე საქალბო ეპარქიალური სასწავლებელი. სამეურნეო სასწავლებელს დიდი შემწეობა აღმოუჩინა როგორც ქალაქმა, ისე მთელმა საზოგადოებამ. ნუ თუ ქალაქი რაიმე შემწეობას არ აღმოუჩინს საქალბო სასწავლებელს, რომელიც მოსწავლე ქალებისაგან გარკვეულ მესავალი ექნება ქალაქს. რიგია, რომ თავდაზნაურობის ბანკმაც რაიმე საშუალება აღმოუჩინოს ამ სასწავლებელს, რადგან ბანკის დამარსებელთა შორის მრავალია სამღვდელო პირნი.

**

ამას წინეთ ქურნაღს «საქართველოს მხანრე-ბელში» და გაზეთ «ივერია»-შიც იყო გამოცხადებული შემდეგი: ჯურჯუყეთის ეკკლესიის მღვდელი მასქამე კაკაძემ მონსტრუქობისა გამო დათხოვნილ იქმნა სამსახურადგან და იმის ადგილას დაინიშნა სემინარიის სტუდენტი ისიდორე რამიშვილი.

ჩვენ კი დარწმუნებით ვიცი, რომ ბ. ისიდორე რამიშვილი არავის არ უგუთხებია მღვდლად და მასაც უგვირს ეს ამბავი, რადგან მას არავისთვის მღვდლად გუთხევა არ უთხოვია. ნუ თუ ამისთანა ცრუ ამბების გამოცხადება შეიძლება და ისიც გაზეთის ოფიციალურს განყოფილებაში?

* *

ერთმა ახალ-გაზდა უმაწვილმა პეტრე შავლეს ძემ გელეიშვილმა გამართა სამტრედიის ქართული წიგნების მაღაზია და ბიბლიოტეკა.

ამავე ადგილას როგორც გავიგეთ, წიგნის მაღაზიის გახსნა სურს ბ. ხეთერელს.

* *

პარილის ცხრას, ლამის 10 საათზე, ქუთაისში ცეცხლი წაეკიდა დავით კეპულაძის სახლს. ამ დროს ჰქროდა ძლიერი ზენა ქარი. ქარისაგან გაძლიერებული მათ ცეცხლმა მთლად გაანადგურა ამ საწყალი კაცის სარჩო-საბადებელი და მასთან იმსხვერპლა კეპულაძის ოთხი წლის ბავშვი, რომელიც სახლში დარჩენილად გარედ გამოვარდნას დროს, რომ გარეშე ხალხს არა, მთლად ამოიწოდნ სახლში, რადგან დაძინებული ყოფილიყვნენ. ცეცხლის მქრობელი რაზმი მაშინ მოვიდა, როცა ცეცხლმა თავისი ჰქნა და კიდევ ჩაჰქრა. სახლი დაზღვეული არ ყოფილა.

* *

პეტერბურგიდამ ერთი საპატიო პირისაგან ჩვენ მივიღეთ 20 მანეთი დავით ადმაშენებლის სამლოცველოს განსახლებლად და წმ. მოწამეთა დავით და კონსტანტინეს ღუსკუმას მოსაპოვებლად. ამ პირის ვინაობას არ ვაცხადებთ თანახმად მისი თხოვნისა.

* *

დაბა ყვირილაში იორდანე ცერცვაძის და არდიშვილის მაღაზიებში ისუიდება ვერმორელის ვენახის მოსარწყავი მაშინები. აქვე მსურველთ შეუძლიათ უფასოდ მოიპოვონ დაბეჭდილი დარიგება მოსარწყავი წამლების შეზავების და ხმარების შესახებ. ასეთივე დარიგება მსურველთ შეუძლიათ უფასოდ მიიღონ ყვირილაში დეკ. დ. დამბაშიძისაგან და ქუთაისში «მწყემსი»-ს სტამბაში.

* *

ჩვენ მივიღეთ გაზეთში დასაბეჭდათ შემდეგი წერილები: 1) გაცხის მონასტრის წინამძღვრის მ. არქიმანდრიტის ნიკიტორესაგან:

„მ. რ. უმორჩილესად გთხოვთ, ნება მოგვცეთ, რომ თქვენის პატივცემულის გაზეთის «მწყემსი»-ს საშუალებით გულითადი მადლობა გამოუცხადო ჩემის კრებულთ ზუგდიდში მცხოვრებს მეორე გილდის ვაჭარს სპირიდონ მაჭკოზის ძეს აბესაძეს, რომელმაც რწმუნებულს ჩემდამო მონასტრის შემოსწირა ხომლი, ღირებული 50 მან. და სხვა ნივთები, ღირებული 30 მანეთად.

2) მღვდლის ფ. ბარბაქაძისაგან:

«საქარის წმ. გიორგის ეკლესიის კრებული და მრევლი გულითად მადლობას უძღვნან ს. საქარასავე მცხოვრებს ალექსი თევდორეს ძეს სამაშუაძეს, რომელმაც შემოსწირა ამავე საქარის წმ. გიორგის ეკლესიას: 1 დიდი კანდელი, ღირებული 25 მანეთისა; 1 საცეცხლოური ღირ. 3 მან. და სრულიად 28 მან.

3) მღვდლის გიორგი ვეზავეასაგან:

«უმორჩილესად გთხოვთ, ნება გებოძოთ, რომ თქვენი გაზეთის საშუალებით გულითადი მადლობა გამოუცხადო იმ პირთ, რომელთაც ერთი ხელი სამღვდლო შესამოსელი შემოსწირეს ჩემდამო რწმუნებულს ქველათის მთავარ-ანგელოზის ეკლესიას, ღირებული 71 მანეთად.

4) მღვდლის კონსტანტინე ბურჯანაძისაგან:

«მ. რ. უმორჩილესად გთხოვთ ნება გებოძოთ, რომ თქვენი პატივცემული «მწყემსი»-ს საშუალებით გულითადი მადლობა შევსწირო უგანათლებულესს თავადს ნიკოლოზ დავითის ძეს მინგრაჯისს, რომელმაც წარსულს წელში შემოსწირა ჩემდამო რწმუნებულს შტატის ეკლესიას ერთი ძვირფასი ხატი ყოვლად წმინდის ღვთის-მშობლისა».

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილ-ზნეობაზედ.

წმ. მთავარ-მოწამებელ ქალაქ მოსილი გიორგი.

წმიდა გიორგი სცხოვრებდა მეოთხე საუკუნის დასაწყისში, რომის იმპერატორის დიოკლიტიანეს დროს. გიორგი ყმაწვილი იყო, როცა მამა მისი აწამეს და მოჰკლეს ქრისტეს სარწმუნოებისათვის. გიორგის დედა, ქმრის გარდაცვალების შემდეგ, დაესახლა პალესტინაში, სადაც მას დიდი მამულები ჰქონდა, ხოლო ახალგაზრდა გიორგი შევიდა სამსახურში მეფის ჯარში. ჯარის უფროსებმა მალე შენიშნეს გიორგი და შეიყვარეს იგი მისი სიმშვენიერისა და მამაცობისათვის. ოცი წლისა იყო გიორგი,

როცა მან მიიღო ხარისხი სამხედრო ტრიბუნისა. ამ დროს გარდაცვალა გიორგის დედა.

გიორგიმ მალე დაიჭირა მეფის ჯარში შესამჩნევი თანამდებობა და შეიქნა მეფის საყვარელი კაცი. დიოკლიტიანმა არ იცოდა, რა სარწმუნოებას აღიარებდა გიორგი. ამ დროს გამოსცეს ფრიად სასტიკი კანონები ქრისტიანების წინააღმდეგ, ნაბრძანები იყო დაეწვათ ქრისტიანების წიგნები, დაენგრათ მათი ტაძრები და თვითონ ისინი ეწამებიათ. როცა ყოველივე ეს შეიტყო გიორგიმ, იგი მოემხადა სიკვდილისათვის. მან დაურთია მეგობრებს ფულები და ძვირფასი ნივთები, რაც კი ჰქონდა, განათავისუფლა

თავისი მოსამსახურენი და თავისი მამულები და ყოველივე დანარჩენი ქონება უანდერძა ღარიბთ.

როცა ესეთი განკარგულება მოახდინა, გაბედული ყმაწვილი უშიშრად გამოცხადდა სამეფო რჩევაში, რომელიც შეკრებილი იყო ქალაქს ნიკომიღიაში, სადაც უნდა გადაწყვეტილიყო ქრისტიანების ბედი და იღბალი. როცა გიორგი შევიდა რჩევაში, ხმა-მალლა უთხრა იქ მყოფთ: «როდემდის გსურსთ შენ, მეფე, და თქვენ, თავადნო და მრჩეველნო, კანონის სახელით, ჩაიდინოთ ბოროტი საქმეები? როდემდის გსურსთ სდევნოთ უდანაშაულო და კეთილის მყოფელნი, ხოცოთ ქრისტიანები, ვითომც და მართლმსაჯულების სახელით, და აწამოთ ისინი, რომელნიც არაფერს შეურაცხებას არ აყენებენ, წინააღმდეგ, კეთილი ცხოვრების მაგალითს იძლევიან? თქვენ სცდებით, როცა თავყენსა სცემთ კერპებს. იესო ქრისტე არის ჭეშმარიტი ღმერთი. შეიგნეთ ჭეშმარიტება, ანუ თქვენი უცოდინარობით ნუ აფრთხობთ მათ, რომელთაც შეიგნეს იგი».

ყველას გაუკვირდა გიორგის მოულოდნელად რჩევაში შემოსვლა და მისი გაბედული სიტყვები; ყველანი გაჩუმდნენ და ელოდნენ, რას იტყოდა მეფე. მაგრამ დიოკლიტიანე ისე გააოცა გიორგის ამგვარმა გაბედულმა საქციელმა, რომ დიდხანად ვერა სთქვა რა. ბოლოს მან ანიშნა თავის მეგობარს, ჰროკონსულს მაგნენტის, რომ მას პასუხი მიეცა გიორგისთვის. მაღნენტიმ დაუძახა გიორგის და ჰკითხა:

რამ გაკაბედვინა შენ ასეთი თავხედი საქციელის ჩადენა?

- ჭეშმარიტებამ, მიუგო ყმაწვილმა.
- ეგ რა ჭეშმარიტება არის?
- ჭეშმარიტება არის თვით ქრისტე, ღვთის ძე თქვენგან.
- ნუ თუ შენც ქრისტიანე ხარ? ჰკითხა მაღნენტიმ.
- მე ვარ მონა ქრისტე ღვთისა ჩემისა; მისი იმედით მე მოვედი თქვენს შეკრებილებაში, რათა ემოწმო ჭეშმარიტება.

შეიქნა ყვირილი, ლანძღვა, და დიდხანს ყურთა ხმენა არ იყო. დაბოლოს დიოკლიტიანმა უბრძანა ყველას დაჩუმებულიყვნენ და თვითონ დაიწყო:

— მე დიდი ხანია გიცნობ შენ, გიორგი, და პატივს გსცემ შენს მამაცობას. მე შევნიშნე შენი ღირსება; მე პატივი გეცე თქვენ და მოგეცით უმაღლესი ხარისხი, და ეხლაც კიდევ მზად ვარ შენი უწინდელი სამსახურის სახსოვრად გაპატიო შენი თავხედი საქციელი, როგორც მამა გირჩევ შენ: ნუ დაღუპავ შენს ახალგაზრდაობას, ნუ მოაკლებ შენს თავს ჩვენს მოწყალებას, და ახლავე შესწირვ მსხვერპლი ღმერთებს.

— მეფე! მიუგო გიორგიმ, — უკეთესია შენ თვითონ მოიქცე ჭეშმარიტი ღვთისადმი, და შესწირო მას მსხვერპლი ღვთისა. იგი შენც ღირს გყოფს ზეციურ სასუფეველსა. ქვეყნიური ღვთისა საუკუნო არ არის, სიმდიდრეც ამაოა; მასში არ არის ჭეშმარიტი ბედნიერება. არავეითარი ქვეყნიური ღვთისა დაპირებას არ შეუძლია დაამციროს ჩემი სიყვარული ღვთისადმი; არავეითარ წვალებას არ შეუძლია შემაშინოს მე და შეარყიოს ჩემი სული.

გაბრაზებულმა დიოკლიტიანმა ბრძანა ჩაეგდოთ გიორგი საპატიმროში. აქ, მეფის ბრძანებით, გიორგის გააყრევიანეს ფეხები დარიჯაგში და გულზე დაადვეს მძიმე ლოდო. მაგრამ გიორგი მამაცურად ითმენდა წვალებას და მადლობდა უფალს.

მეორე დღეს დიოკლიტიანმა მოიხმო გიორგი და ჰკითხა:

— შეინანე შენ, თუ არა?

თუმცა ლაპარაკი არ შეეძლო გიორგის, მაგრამ მაინც მიუგო:

— ნუ თუ შენ ფიქრობ, მეფე, რომ ამ უბრალო წვალებით უარეპყო მე ჩემი სარწმუნოება? შენ უფრო აღრე დაილაღები ჩემი წვალებით, მე კი დავითმენ ყოველივე ტანჯვას.

მაშინ დიოკლიტიანმა ბრძანა მოეტანათ ბორობალი, რომელზედაც დაგებული იყო მჭრელი ლურსმები და დაეგლიჯათ ამითი გიორგი. ამ საშინელი წამების დროს გიორგის ხმაც არ ამოუღია. პირველად ის ხმამაღლა აქებდა უფალს, შემდეგ ჩუმით ლოცვილობდა და ბოლოს დადუმდა. ყველას ეგონა, რომ გიორგი მოკვდა, და დიოკლიტიანეც დასცინოდა ღვთის ძლიერებას და ამბობდა: „სადა არს ღმერთი შენი, გიორგი? რატომ არ გიხსნა შენ მანამ წვალებათაგან?“ შემდეგ მეფემ ბრძანა მოეხსნათ გასისხლიანებული სხეული მოწამისა ბორბლისაგან, თვითონ კი წავიდა მსხვერპლის შესაწირავად აპოლონის ტაძარში. როგორც კი მეფე მოშორდა გიორგის, მოისმა ქუხილი; ზეციურმა სხივმა გაანათლა მთელი მოედანი, და ყველას გასაგებად მოისმა სიტყვები: «ნუ გეშინია, გიორგი! მე შენთანა ვარ». ტანჯულს გამოეცხადა ანგელოსი, დაადე მას ხელი და განკურნა მისი ჭრილობანი. გიორგი თავის თავად ჩამოვიდა ბორბლიდან, აქებდა და აღიდებდა ღმერთსა. გაოცებულნი მხედარნი გაეშურნენ საკერპოსკენ,

რომ ეცნობებოდათ მეფისათვის, რაც მოხდა. მათ უკან გაჰყვა თვითონ გიორგიც.

მონღენილი სასწაულის შეტყობამ და გიორგის მოულოდნელმა გამოცხადებამ საკერპოში მოახდინა დიდი არეულობა. დიოკლიტიანე არ ერწმუნებოდა თავის თავს. მეფის ორმა წარჩინებულმა კაცმა, როცა დაინახეს გიორგი ტანმრთელი და მხნე, აღიარეს ძალა ღვთისა და ხმა მადლა წარმოთქვეს: «მხოლოდ ერთი ღმერთი არის ჭეშმარიტი და დიდი-ღმერთი ქრისტიანებისა». დიოკლიტიანმა მაშინვე ბრძანა ეწამებოდათ ისინიც. ბევრმა სხვებმაც ირწმუნეს ქრისტე, მაგრამ ცხადად ვერ ბედადენ აღეარებოდათ იგი. დიოკლიტიანეს მეუღლამ, დედოფალმა ალექსანდრამ, რომელიც ამ დროს დაესწრო საკერპოში, აღიარა ჭეშმარიტება და სურდა ცხადად აღეარებია ღვთის სახელი; მაგრამ მას ურჩიეს დაბრუნებულიყო სასახლეში და მეფეს დაუმაღეს, რომ მისმა მეუღლამაც აღიარა ჭეშმარიტი ღმერთი.

ღვთის ასეთმა ძლიერებამ ვერ ჩაახდინა გულში დიოკლიტიანე. მან ბრძანა ჩაეფლათ გიორგი კირას ორმოში, გიორგი შეევედრა ღმერთსა, გამოისახა პირფეხარი და წყნარად ჩავიდა ორმოში. რამოდენიმე დღის უკან დიოკლიტიანმა ბრძანა ამოეღოთ ტანჯულის სხეული და გადაეყარათ მისი ძელები; მაგრამ ტანჯული ცოცხალი და ტანმრთელი დახვდათ. გიორგი წყნარად ლოცვილობდა, და მისი პირის სახე ბრწყინავდა ზეციური მზიარულებით.

მეფემ გაგზავნა კაცი გიორგისთან საკითხავად, თუ რა მანქანების ძალით იფარავს ის თავის თავს.

ტანჯულმა მიუგო: «მე იმედი მქონდა, მეფე, რომ ყოველივე მის შემდეგ, რაც მოხდა, შენ არ გაბედავდი გამობას ჭეშმარიტი ღვთისას, რომელსაც ყოველივე შეუძლია და რომელიც სასწაულებრივად იფარავს მათ, რომელნიც მასზე სასოებენ. რადგან შენ ღვთის ძლიერებას რაცხ მანქანებად, საქირო არ არის პასუხი მოგცეთ; მხოლოდ შენი სიბრძნევა მაწუხებს».

ამის შემდეგ დიოკლიტიანემ მოიგონა ახალი სატანჯველი. გიორგის ჩააცვე გახურებული რკინის ფეხსაცმელი, რომელშიაც ლურსმები იყო თავ-ამოყო-ყოფილი. ამ ფეხსაცმელებით ტანჯულს ათრევდნენ ქუჩა-ქუჩა და სასტიკად სცემდნენ; მაგრამ ამ ტანჯვის დროს გიორგი იმეარებდა შემდეგ სიტყვებს: «წავედ, გიორგი, და მიადწევ», შემდეგ აღიმალა გონება

ლეთისადმი და შეევედრა მასს, მიეცა მისთვის ძალა და მოთმინა. «გარღამობიხილე ზეციდ, უფალო! იხილე შრომა ჩემი; ისმინე ოხერანი მონისა შენისა! მომიძულეს მე შენი წმ. სახელისათვის; შეირყა ხორცი ჩემი; განმკურნე მე და მომეც მე მოთმინება». ასე ლოცვილობდა წმიდა მოწამე.

მრავალი ტანჯვის შემდეგ, დაქანცული მოწამე წაიყვანეს საპატიმროში. გიორგი თავს არ ანებებდა ლოცვას, და, ღვთის მადლით, მეყსეულად განიკურნა იგი.

ამის შემდეგ მას მიაყენეს ახალი ტანჯვა; მაგრამ გიორგი ყოველივეს მამაცად ითმენდა, და ძალა ღვთისა იფარავდა და ჰკურნავდა მასს. იგი ვაბედულად უმეორებდა განცვიფრებულ კერპთ-თაყვანისმცემლებს, რომ არა მისნობა და კაცის რაიმე ძალა აძლევს მას ძალას, არამედ უფალი იფარავს მასს. «ვინც მასზე სასოებს, ამბობდა გიორგი, ვინც ისმენს ღვთაებრივ სწავლას, მას არ ეშინის წვალებისა».

— რა სწავლაა ეგ, ჰკითხა მეფემ.

— გიორგიმ მიუგო, როცა უფალმა იხილა თქვენი ბოროტება, გვრქვა ჩვენ: «ნუ გეშინისთ მათი, რომელნიც წარსწყმედენ ხორცთა თქვენთა, ხოლო რომელთა არა ძალ უძსთ წარწყმენდა სულისა თქვენისა». უფალმა აღუთქვა დიდი სასყიდელი მათ, რომელნიც ასრულებენ მის მცნებას, ღმერთმა რქვა, რომ იგინი ღვთის შემწეობით ჩაიდნენ ისეთ საქმეებს, რომელიც შეუძლია მხოლოდ ღმერთს.

— რა საქმეებია ესეებ? ჰკითხა მეფემ.

— ქრისტე ჰკურნავდა სნეულთა, აღადგენდა მკვდართა, ანიჭებდა მხედველობას ბრძანთა და ყრუთა სმენას.

ვაიგონეს თუ არა ეს იქვე მყოფმა ქურუმებმა, უთხრეს გიორგის, რომ მას აღედგინა მკვდრეთით ერთი იმ დღეს გარდაცვლილი. ამბობენ, რომ გიორგიმ, შემდეგ ხანგრძლივი ლოცვისა, აღადგინა მიცვალბეული. მაგრამ ამ სასწაულმა კიდევ უფრო გააბრაზა მეფე. მან ბრძანა წაეყვანათ ტანჯული უკანვე საპატიმროში და ჰყოლოდათ იგი იქ, ვიდრემდის მეფე არ დაადგენდა, თუ როგორი სიკვდილით უნდა დასჯილიყო გიორგი.

მრავალნი ფარულად ნახულობდენ ხოლმე გიორგის საპატიმროში და სთხოვდენ მასს დარიგებას. გიორგი ებასებოდა მათ ჭეშმარიტ ღმერთზე, ურჩევლათ თავი დაენებებიათ კერპთ-თაყვანისმცემლობისა-

თვის,— და მრავალნი კერპთ-თაყვანისმცემელნი მოიქცნენ ქრისტესადმი. საპატიმროში მიჰყავდათ მრავალნი სნეულნი, რომელთაც გიორგი ჰკურნავდა ლოცვით.

ზეპირგარდმოცემა მოგვითხრობს, რომ, სხვათა შორის, მივიდა გიორგისთან ერთი საწყალი მიწისმუშა, რომელსაც მოუყვდა ერთად-ერთი ხარი. წმ. მოწამემ შეიბრალა საწყალი მიწის-მუშა და უთხრა მასს: «წალი სახლში, ჩემო ძმაო, შენი ხარი ცოცხალია». მიწის-მუშა დაერწმუნა წმიდანის სიტყვებს და, როცა ნახა, რომ მისი ხარი ცოცხალი იყო, იწამა ჭეშმარიტი ღმერთი და ხმა-მადლა აღიარა თავისი სარწმუნოება, რისთვისაც იმასაც გადაუწყვიტეს სიკვდილით დასჯა. ამ შემთხვევისა გამო ჩვენს ხალხს დღესაც სწამს, რომ დიდი მოწამე გიორგი იფარავს საქონელს უბედურებისაგან.

წმ. გიორგის გადაუწყვიტეს სიკვდილით დასჯა. დასჯის წინა დღით გიორგის გამოეცხადა მაცხოვარი, რომელმაც გაამხნევა იგი და აღუთქვა მას ზეციური ნეტარება. წმიდანმა სთხოვა საპყრობილის ყარაულს მიეშვა მასთან ერთი მისი მოხუცებული მოსამსახურე, რომელიც დღე და ღამეს ატარებდა საპყრობილის კარებთან. მოსამსახურე თვალ-ცრემლიანი დავარდა მოწამის წინაშე, გიორგიმ ანუგეშა იგი, სთხოვა აღსრულება თავისი ანდერძისა და გამოეთხოვა მასს.

სიკვდილით დასჯის წინ დიოკლიტიანეს კიდევ იმედი ჰქონდა, რომ როგორმე დაიყოლიებდა გიორგის, ამიტომ აღუთქვა მასს მდიდრული საჩუქრები და დიდი პატივის-ცემა, თუ იგი უარ-ჰყოფდა თავის სარწმუნოებას. პასუხის მაგიერ, გიორგიმ უთხრა მეფეს წასულიყო აპოლონის ტაძარში. დიოკლიტიანეს გაეხარდა; მან იფიქრა, ალბად ტანჯულს ჰსურს ჩემი ბრძანებია აღსრულებაო; მაგრამ საკერპოში, მრავალრიცხოვან შეკრებილებათა შორის, გიორგიმ იწყო კერპთ-თაყვანისმცემლობის დაცინვა და ლოცვით შემუშრა კერპები. როგორც კი გაიგო ეს დედოფალმა ალექსანდრამ, მან განიზრახა თავის აღსარების აღიარება. იგი მოვიდა ტაძარში და ხმა-მადლა წარმოასთქვა: «ღმერთო, გიორგისო, შემიწყალე მე! ვინაიდგან შენ ხან ღმერთი ჭეშმარიტი და ყოვლად ძლიერი». გაათავა თუ არა ეს სიტყვები, იგი დავარდა მოწამის წინაშე.

1892

გახელებულმა დიოკლეტოანემ თავის მეუღლესაც გარდაწყვიტა სიკვდილით დასჯა და ბრძანა წაეყვანათ ის გიორგისთან ერთად დასასჯელ ადგილზე. დედოფალს აპრობილი ჰქონდა თვალეები ზეცისადმი და ლოცვით მიდიოდა სასჯელის მისაღებად. გზაზე, დაღლილობისა გამო, მან სთხოვა მხედართ, რომ ცოტა ხანს შეესვენებიათ იგი, — და მიეყრდნო რა კედელს, მან განუტევა სული. გიორგიმ, რომელმაც იხილა ესეთი მოსვენებითი სიკვდილი, აღიდა უფალი, და, როცა მივიდა და სასჯელ ადგილზე, წყნარად გაუშვირა თავი ჯალათის ნაჯახს.

უმეტესად დიდი მოწამე გიორგი გამოხატულია თეთრ ცხენზე მჯდომარე და შუბით ჰკლავს გველ-ვეშაპს. აი რატომ ხატვენ ასე დიდ მოწამეა.

ამობონ, რომ იმ ადგილის ცოტა მოშორებით, სადაც დასაფლავეს გიორგი, ქალაქ ვირიტის მახლობლად, გამოდიოდა ტბიდან საშინელი გველი, რომელიც მუსრს ავლებდა მთელს არე-მარეს და აფუჭებდა ჰაერს თავისი მამაკვდინებელი სუნით. იმ ქვეყნის მცხოვრებლებმა არ იცოდნენ, სად დამალოდნ ამ უბედურებას, და როგორც კერპთ-თაყვანისმცემელნი, რჩევას სთხოვდნენ ქურუმთ. ქურუმებმა ურჩიეს მათ, რომ თითოეულს ოჯახს რიგ-რიგობით ეძლია თითო თავისი შვილი ამ გველისათვის. რადგან სხვა ხსნა აღარ იყო ამ უბედურებისაგან, მცხოვრებლებმა მიიღეს ეს რჩევა, და ყოველ დღეს ახალი მსხვერპლი მიჰყავდათ ტბის ნაპირას. ბოლოს რიგი შეჩვდა იქაური მეფის ერთად-ერთ ქალსაც. ქალწული მიიყვანეს ტბის ნაპირას. იგი დიდის შიშით მოელოდა სიკვდილს, ამ დროს უეცრად გამოცხადდა დიდი მოწამე გიორგი, ახალ გაშრდა უმაწყვილის სახსათ, თეთრ ცხენზე მჯდომარე და შეიარაღებული შუბით.

— რა გატირებს შენ? ჰკითხა გიორგიმ ქალს.

— კეთილო ყმაწვილო, მიუგო მან, — განმშორდი მაღე, რომ შენც არ დაიღუპო ჩემთან ერთად. და ქალმა უამბო გიორგის ქოველოვე გველის შესახებ.

— ნუ გეშინია, ქალო, მიუგო გიორგიმ.

— ჭეშმარიტი ღვთის სახელით მე გიხსნი შენ გველ-ვეშაპისაგან.

— არა, კეთილო მხედარო, მიუგო ქალმა, ნუ დაღუპავ შენს თავს. მე გამზადებული ვარ საწინედ; შენ მე ვერ მიხსნი, მხოლოდ შენს თავს დაღუპავ!

წარმოსთქვა თუ არა ეს სიტყვები ქალმა, დგან გამოჩნდა საშინელი გველ-ვეშაპი და უახლოვდებოდა ქალს. ქალმა ხმა-მალლა დაიყვირა: «გაიქეც!» მაგრამ მამაცმა მხედარმა უფლისამ გამოისახა პირ-ჯვარი, მოუწოდა შემწედ წმ. სამებას, მამას, ძეს და სული წმიდას, შეუტოვა გველ-ვეშაპს და შუბით მოჰკლა იგი. შემდეგ გიორგიმ უბრძანა ქალს, შემოეხსნა მას თავისი წელსარტყელი, მოეხა გველ-ვეშაპისათვის და წაეთრია იგი ქალაქში. ქალმა აღასრულა მოწამის ბრძანება.

გველ-ვეშაპი მრავალი ხალხის თანადასწრებით დასწვეს. ამის შემდეგ ყველა იქაურმა მცხოვრებლებმა აღიარეს ქრისტეს სარწმუნოება.

ამ გველ-ვეშაპის ძლევისათვის და მრავალ ტანჯვა-წამების დათმენისათვის წმიდა გიორგი იწოდება ძლევა - მოსილად და ითვლება მხედართა მფარველად.

შესანიშნავია, რომ საქართველოში თითქმის უმეტესი ნაწილი ეკლესიებისა წმ. გიორგის სახელზე არიან აღშენებულნი, განსაკუთრებით დასავლეთ საქართველოში. ამის მიზეზად ზოგიერთები ასახელებენ იმ გარემოებას, რომ კაბადოკიას და დასავლეთ საქართველოს დიდი ერთობა ჰქონდათ ერთმანეთში. ზოგიერთები ამტკიცებენ, რომ ქართული ენა იცოდნენ კაბადოკიაში. ამისათვის დასაჯერია ის აზრი, რომ წმ. ნინამაც იცოდა ქართული ენა. ზოგიერთები მოგვითხრობენ, რომ წმ. ნინა ნათესავი იყო წმ. გიორგისა და ამის შემდეგ გასაკვირი არ არის, რომ მისგან გაქრისტიანებულ მხარეში მრავალს ადგილას აღაშენეს ეკლესიები დიდის მოწამის და ძლევა-მოსილის გიორგის სახელზე. ხსენება წმ. გიორგისა სრულდება 23 აპრილს.